

ሥርዓት ቅዳሴ ግዕዝን ዕቤቱን

መጠቀሚያ

ሎሚ እንተኩሮ ነጥቢ ሥርዓተ ቅዳሴ ግዕዝ ከመይ ዝበለ ዕምቀት ከምዘለዎ ምርአይን ልዑብን መሳጢን ቃላት ከምዘለዎ ንምዕዛብን፡ ከምኡውን ቅዳሴ ኩሉ ጊዜ እነዘውትሮ ልማዳዊ ተግባር ጥራሕ ንከይከውን ንምንቅቃሕ እዩ። ነፍስ ወከፍና ዘሎና ፍቅሪን ትግሃትን ናይ ቅዳሴ ከይዝሕትል እንታይ ንግበር? ገለ ሰብ እዚ ዕግናትን ኣላብሰን ሽምዓን መስቀልን ሽልማት ቤተ-ክርስቲያንን ትርጉም ዘይህቦ ምስ ኮነ እንታይ ይገብር? ከምኡውን ቅዳሴ ዚወስዶ ጊዜ ብምርአይ ካብ ቤተክርስቲያን ምርሕቅዶ ይጅምር፤ መጽሐፍ ቅዱስ ኣንቢብካ ብሰብከት ዓጊቢ ኢልካ ካብ ቅዳሴ ምትራፍከ ብቀላ ምኽንያት ድዩ?

ሥርዓት ቅዳሴ ግዕዝ ካብቶም ምሥራቃውያን ሥርዓተ ኣምልኾ ዝበሃሉ ሓደ እዩ። ጥንታዊ ኣመጻጽኣን ዓሚቑ ምስጢርን ዝሓዘለ ቋንቋ ስለ ዘለዎ ከኣ ፍሉይ ኣተኩሮ ይወሃቦ።

ቅዳሴ ዝብል ቃል መሠረቱ እንተረኤና ኣብ ወንጌል ማቴዎስ 6፡9 ‘ሰምካ ይቀደስ’ ዝብል ንረክብ። ኣብ ኦሪት ዘሌዎውያን 11፡44 ከኣ “ኣነ እግዚአብሔር ኣምላኽኩም እየ’ም ተቀደሱ፡ ኣነ ቅዱስ እየ’ም ቅዱሳን ኩኑ” ይብል። ቅዳሴ ከስ ቅድስና እግዚአብሔር እንእመነሉን እንገልጹን እዩን ኢዩ። ብኣኡ ኢዩ ንኣብነት “ኣሓዱ” ኪበሃል እንከሎ ኩላትና ኣብ ዘዘሎናዮ ደው ክንብል እንጽዋዕ፡ ቅዱስ ቅዱስ ቅዱስ እግዚአብሔር ጸባኣት ፍጹም ምሉእ እናበልና ኣብ ባይታ እንድፋእ።

ሊጡርጊያ ማለት ከኣ “ሕዝቢ ዚፍጽሞ ተግባር” ማለት ኢዩ። ቅዳሴ ድማ እቲ ዝኸበረ ሕዝቢ ዜቕርቦ ምስጋና፡ ስግደት፡ ልመና፡ ወፈያ፡ ኪኸውን እንከሎ ብወገን ኣምላኽ ድማ ንሱ ቅዱስ (ማለት ልዑል) ኣብ ሞንጎና ይትሕትን ይርከብን ቃሉ የስምዓና ሞባእና ተቐቢሉ ናብ ሥጋን ደምን ክርስቶስ ይልውጦ፤ ንዓና ሓደ ሕዝቢ ይገብረና ብሥጋኡን ደሙን መጊቡ ሓጢአትና ይምሕረና። ቅዳሴ ብላቲናውያን መለኮታዊ ኣምልኾ ወይ ከኣ ድራር ጎ.ኢ.ክ. ተባሂሉ ይጽዋዕ፡ብሓጺሩ “ብጸሎት ቅዳሴ ዝቀርብ ሥርዓት ኣምልኾ እቲ ዋና ንኣምላኽ ስግደትን ኣምልኾን እንገልጹ እዩ” (ዶ/ር ሃብተሚካኤል ኪዳነ -ታሪኻዊ ኣመጻጽኣን ምዕባለን ናይ ሥርዓት ቅዳሴ ግዕዝ (ገጽ 26)። ብሓጺሩ ናይ ጎይታና ዝኸበረ ትስብእቱ ሞቱ ትንሣኤኡ እዩ።

ቅዳሴ ኣብ ክልተ ክፍልታት ይምቀል፤

- 1) ሥርዓት ቅዳሴ (8 ንኣሽቱ ክፍልታት ይሕዝ)ገሊኡ ንምጥቃስ -ሰላምታ ናይ ካህን ንሕዝብን ከምኡ መልሲ ሕዝቢ (ተንሥኡ ለጸሎት፡ ሰላም ለኩልክሙ...)፡ጸሎተ ምስጋና ዘቅ.ባሲልዮስ፡ፍትሓተ ወልድን ሥእለታትን፡ንባባት ካብ ሓዲስ ኪዳን፡ጸሎተ ዕግን፡ወንጌል፡ስብከት፡ጸሎተ ሃይማኖት፡ኣምኅ ቅድሳት፡ ግብኣተ ግብር (ሞባእ)።
- 2) ኣክሎቴተ ቑርባን ጸሎት ምስጋና ናብ እግዚአብሔር ኣቦ፡ ቅ.ቅ.ቅ. እግዚአብሔር ጸባኣት ኢሉ ዝዕጸ፤ ሥርዓት ቅዳሴ ቑርባን ምሥራዕ፡ንዜቴ፡ምጽዋዕ መንፈስ ቅዱስ፤ሀበነ ንኅብር በዘዚኣከ መንፈስ ቅዱስ ኣቡነ ዘበሰማያት፡ምስንዳው ናብ ቅዱስ ቑርባን፡ ቅዱስ ቑርባን ምቅባልን።

ናይ ቅዳሴ ልኡኻን ሰለስተ እዮም ንኅቶም ከኣ፡(1) ካህን -መስዋዕቲ ቅዳሴ ይመርሕ (2)ዲያቆን -የነቃቅሕ ይእውጅ (3) ሕዝቢ- ይምልኽን ንኣምላኽ የመስገንን።

ኣድላይነት ናይ ካህን

ኣመጻጽኣ ከህነት ንርኤ -ኣብ ኦሪት ዘፍጥረት 14፡18-19 “እቲ ካህን ልዑል ኣምላኽ ዝኾነ መልከጺዴቅ ንጉሥ ሳሌም ድማ እንጌራን ወይንን ኣምጽኤ ንሱ ድማ ንኣብርሃም ሰማይን ምድርን ዝፈጠረ ልዑል ኣምላኽ ይባርኽካ.. እናበለ ባረኹ” ይብል። መልእኽቲ ናብ ዕብራውያን ከኣ ከምዚ ይብል “ለቃ ካህናት ዘበለ ኹሉ ካብቶም ከምኡ ዝኾኑ ሰባት ይሕረ፡ንእግዚአብሔር ብዝርኢ ነገር ከኣ መባእን መሥዋዕትን ስለ ኃጢአት ምእንቲ ከቕርብ ምእንቲ ሰብ ይሸየም።ንሱ ዝእርኢ ድኹም ስለዝኾነ ነቶም ደናቕርን ኣብ ጌጋ ዝወደቁን ኪድንግጸሎም ይኽእልንዩ። ድኹም ስለ ዝኾነ ከምቲ ምእንቲ ሕዝቢ ከምኡውን ምእንቲ ርኢሱ ስለ ኃጢአት ኪሥውዕ ይግደድ” (ዕብ. 5፡1-4)።

ኣብ ኦሪት ካህናት መነመን ንፈልጥ? እቶም ኣውራ ዚፍለጡ ክንጠቅስ ናይ ብሉይ ሥርዓት መልከጺዴቅ፡ ኣሮን፡ ዘካርያስ፡ቀያፋ፡ኣብ ሓዲስ ኪዳን ሊቀ ካህናት ጎ.ኢ.ክ. ቀዳማይ ሰራዲ ናይ ቅዳሴ ኣብ ድራር ጸሎተ ሓሙስ እዩ።ሓዋርያት እውን ካህናት ኢዮም፡ ከምኡ ጢሞጤዎስን ቲቶስን ካህናት ኢዮም።

ብዙይ ክህነት መሥዋዕቲ አቕሪቦም ተቀባልነት ዝረኽቡኹን? ኣቤል ናህ ኣብርሀም ኤልያስ ዳዊት ይዝከሩ፤ ኣብ ሓዲስ ኪዳን በዓልቲ ሳንቲም መበለት ትዝከር።

ግደ ዲያቆን ምምራሕን (ንጸሎት ተንሥኡ፡ ስገዱ፡ ተንሰኡ እሞ ቃል ቅ.ወንጌል ስምዑ፤ ካህናት አእዳውኩም አልዕሉ) ምዝኽኻርን ምእዋጅን (ቃል ካህን ዘይሰምዐ ኣብ ቤተክርስቲያን ዝሰሓቐ...)እዩ። ዲያቆን ናይ አዋጅ ቃል ኣብ ዝህበሉ ጊዜ ናብ ሕዝቢ ገጹ ይጥመት። ገለ ቃላት ካብቲ ዲያቆን ዚብሎ ንርኤ፤

ተንሥኡ ለጸሎት(13 ጊዜ) -ጸልዩ(8 ጊዜ) -ኅሱ ወአስተብቀኑ -አውሥኡ (ተቐበሉ) -ስግዱ ለእግ.ሔር በፍርሐት -ተአምሁ በበይናቲክሙ -ነጽሩ -አትሕቱ ርእሰክሙ -አእምሩ ኅበ ዘትቀውሙ -ስምዑ ቃለ ጽድቅ ወአጽምኡ ዜና ሠናዩ።

ግደ ናይ ሕዝቢ ነቲ ክልቲኦም ማለት ካህንን ዲያቆንን ዚብልዎ ብምክትታልን ብምቅባል እምነትና ምግላጽን “ግልጸት አምላኽ ንቅበሎን ንአምኖን፤ ብሓቂ ንሱ እዩ” ብምባል ኣብቲ ሥርዓተ ቅዳሴ ምስታፍ ይኸውን።

ገለ ቃላት ካብ ሕዝቢ ዝብሎ ንርኤ፡ ኣብ ብሓቂ ቅዱስ እዩ፤ እግዚአ ተሰኅለነ ወይ ኪርያ ላይሶን ፤ ጽድቂ እግዚአብሔር ንዘለዓለም ይነብር፤ ኣጎይታና ኣብ ቅድመኻ ንሰግድን ነመስግነካን ኣሎና፤ ጊዜ ምልዋጥ ዝበሃል “አሜን”፤ አሜን ኣጎይታና መሐረና።

እንታይ እዩ ንሥርዓት ቅዳሴ ግዕዝ ዕቤት ዚህቦ?

ሀ)ጣዕሚ ዜማ ዕዝልን ግዕዝን፤ ምስ ሰናብትን በዓልትን እናትቃደወ ዝኸይድ።

ለ)ብወገን ቀዳስያን፤ ዑደት ታቦትን፤ ዕጣን ምትካኽን፤ ጊዜ ምልዋጥ ዚድገም ጸሎት፤ ብመስቀስ ምብራኽ፤ ጸሎተ ፈትቶ፤ ደጋጊምካ ንሕዝቢ ሰላም ምምናይን ምስኡ ምጽላይን፤ ምብራኽን፤ ኅብረት መንፈስ ቅዱስ ምልማን ወዘተ።

ሐ)ብወገን ሕዝቢ፤ ብሓደ ድምጺ ሓደ መልሲ ምሃብ፤ ብሓደ ኣገባብ ኩሉ ሕዝቢ ወይ ደው ይብል፤ ወይ ጽን ኢሉ ይሰምዕ፤ ወይ ተንበርኪኹ ይሰግድ (ኅብረት መንፈስ ይገልጽ) ማለት ንሕና ተሳተፍቲ መለኮቱ ንኸውን ናብኡ ንልወጥ።

መ)ዘመናት መራሕ ዕለትን ፍሉይ አሽማት ሰናብትን። ገለ ካብአቶም ዘቅድስት ዘምኩራብ ዘመጸጉዕ ዘገብረ ጌር ዘኒቆዲሞስ ዘሆሣዕና ዘመነ ጽጌ ዘመነ ምጽአት ኣስተርእዮ ዘመነ ዓቢይ ጸም ዘመነ ትንሣኤ ከረምት።

ሰ)አኩቴተ ቊርባን ምስ ንባባት መጽሓፍ ቅዱስ እቲ ቀንዲ እዋን ቅዳሴ ምኻኑ ኣይንረስዕ። “መንፈስ ቅዱስ ካብ ሰማይት ወሪዱ ኣብ ልዕሊ ሞባእ ኅብስትን ወይንን ዚዝንቢየሉ” እዋን ኢዩ።

አቅራቢ ዘርእዝጊ ኃይለ

ሐበረታ መጻሕፍቲ

- ታሪኻዊ አመጻጽአን ምዕባለን ናይ ሥርዓት ቅዳሴ ግዕዝ ብዶ/ር ሃብተሚካኤል ኪዳነ (1997-98)
- ሥርዓት ትእዛዛቲሁ ለቅዳሴ ብሐልዮት ካቶሊካዊ ኤጳርቅና ከረን (2012)